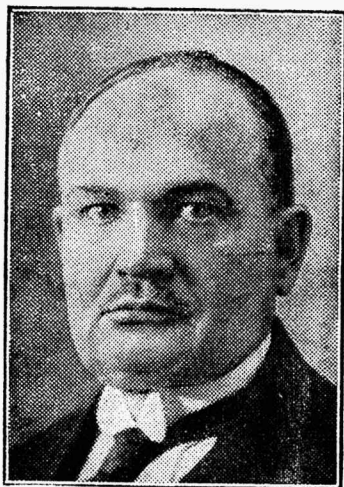

VEE

NR. 5

VEEBRUAR 1937

IX AASTAK.

Oma endist kolleegi ja õpetajat

Karl Westberg'i

mälestame tõsiselt leinas

**T.T.G. ja T.T.K.
õpetajad ja õpilased.**

Kooli elu.

T.T.G. abiturientide pidu 31. I 37.

Järjekordne suursündmus kogu meie koolielus oli abiturientide pidu. Abiturientide eneste peo õnnestumine või ebaõnnestumine näitab, kui võrd suutelised on kevadised elluastujad ise midagi organiseerima ja läbi viima. Tunnustades mõõdunud peo täielikku kordaminekut nendime tõsiasja, et abiturientid on võimelised iseseisvalt peo kava koostama ja seda läbi viima.

Pidu algas kell 18.30 tavalise närveermisega, sest täpselt peo alguseks oli saalis vaid üksikuid inimesi. Kui aga abiturientide koor Helvi Kullam'i juhatusel oli laulnud esimese laulu „Eks ole nii“,

kostis saalist vägev aplaus, mis näitas kuulajaskonna kiiret juurdekasvu ja kontakti kooriga. Järgnev laul „Oli mul rikas ristiisa“ võeti samuti aplausiga vastu, kuna J. Strauss'i valss oma võõrapärase maiguga jättis külmaks. Melodeklamatsioonile H. Tamme esitusel järgnes klaveriduett — Liszt'i „Ungari rapsoodia nr. 9“ Maie Mikult ja Lehti Sütilt kahel klaveril ettekantuna. Sellelaadiline klaveriduett on meie kooli ajaloos esimesi ja võeti publiku poolt elava kiiduavaldusega vastu. Teenitult suure kiituse osaliseks sai ka Helvi Kullam soololauludega „Lapsepõlves“ ja „Ühele lapsele“. Kava esimene osa lõppes rühmvõimlemisega, mis esitati üsna hästi, kuigi oleks tahtnud näha rohkem rütmi ja painduvust.

Järgnes 15-minutiline vaheaeg, mille jooksul oli võimalik külastada rikkalikku einelauda ja jalutusruumides trügida rahvamurru, enne kui võis vabamalt hingata.

Vastukaaluks kava esimesele osale oli H. Raudsepa naljamäng „Härra Maikello sisustab oma raamatukappi“ õpet. Elli Toomse lavastusel ja T.T.G. ja H.T.G. abiturientide kaastegevusel. Mängus oli küllalt hoogu ja temperamenti; kontakt publikuga kogu mängu kestel oli väga tihe. P. Bogovski Toomas Maikellona andis üsna tõetruu pildi väikelinna juuksurist, kelle peamureks on tütar mehele panna võimalikult hea partiiga. Samasugune väikekodaniku tüüp oli tema naine Loviisa (H. Tamm). Tähe (H. Kullam) ja Agu (A. Sarap), nende lapsed, olid mõneski asjas laiema silmaringiga, aga oma vanemate lastena olid nendegi mõtted ja teod ainult konkreetsete asjade küljes kinni. Peeter Pilvik (F. Pokk) ja Tõnis Tromba (T. Sisask) kirjanikkudena on siidivennad, kes kasustavad juhust kaaskodaniku pügamiseks. Sofi (M. Tepan) teenijana ja pr. Vihaleem (E. Kukemelk) teatri suflöörina moodustasid oma mänguga üldise kooskõla terves näidendis.

Pärast teist vaheaega järgnes lõbus jalakeerutus, kusjuures tantsupõrandal oli abituriente kui ka nooremate klasside õpilasi. Tartu õppiv noorsugu oli esindatud kõigist koolidest. Kokku võttes võime öelda, et pidu õnnestus üle ootuste hästi ja abiturientid võivad oma töö tulemustega rahule jääda.

Tallinn
Keskraamatukogu
AR

TARTU TÜTARLASTE-
GÜMNAASIUMI JA TARTU
TÜTARLASTEKESKKOOLI
HÄÄLEKANDJA

Nr. 5.

23. veebruar 1937.

IX aastakäik.

Väljaandja: Tartu Tütarlastegümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: K. Raud, abi A. Raielo. Tegevtoimetaja: L. Sütt. Toimetuse liikmed: L. Hermann, T. Kudeviita, H. Kullam, E. Mõrd, A. Mägi, A. Villemson. Kunstiline nõuandja: J. Püttsepp. Talituse juhataja: V. Käpa. — „T. T. G.“ ilmub 8 korda õppeaastas, iga kuu 15. kuupäeval, alates oktoobrist. — Tellimishind: aastatellijajaile 20 s. number, kuutellijajaile 25 s. number.

Eesti Vabariigi XIX aasta- päevaks.

Meie elu kogu iseseisvuse ajal on olnud küllaltki intensiivne ja huviküllane. Eesti riiklik iseseisvus kuulutati välja 24. veebr. 1918. Kahjuks järgnes sellele varsti Saksa okupatsioon, ja Eesti riiki juhtivad asutised ja isikud pidid oma tegevuse lõpetama. Alles okupatsiooni lõppemise järele võisid eestlased jätkata riigi ülesehitamistööd. Vabariigi aluste kindlaksmääramiseks astus 1919. a. kokku Asutav Kogu, mis valiti üldise, ühetaolise, otsese ja salajase hääletamise teel. Asutaval Kogul lasus suur ja vastutusrikas töö, mis

haaras kogu riikliku elu põhiküsimusi. 15. juunil 1920 lõpetas ta oma tähtsaima ülesande teostamise, võttes lõplikult vastu Eesti Vabariigi põhiseaduse, mille järgi on Eesti demokraatlik vabariik, kus rahvas teostab oma võimu rahvaesinduse, rahvaalgatuse ja rahvahääletuse kaudu. Täidesaatvat võimu teostas Vabariigi Valitsus eesotsas Riigivanemaga, kes püsisid võimul seni, kuni neil oli Riigikogu usaldus.

Kuigi nimetatud põhiseadus kutsus ellu Riigivanema ameti, olid viimase võimupiirid nii kitsad, et

need ei võimaldanud riiki tarbekorral iseseisvalt juhtida, vaid kõik sõltus Riigikogust, kus harutihi tekkisid tõsised lahkarmised erakondade vahel. Viimaste lahkkelid takistasid küllaltki nii Riigikogu enda kui ka Valitsuse edukat tööd. Tekkinud olukorda püüdsid ära kasustada enamlased, kes tegid vägivaldse võimuanastamiskatse 1. dets. 1924. a. Mässuliste staap asus Tallinna lähedal Kadaka teel. Sealt saadud käsu järgi katsusid lööksalgad 1. dets. varahommikul vallutada valitsusasutised, telegraafi, telefoni, raudteed jne., milline katse aga igal pool täiesti nurjus.

Esimese detsembri sündmuste mõjul vaikisid erakondade tülid, kuid algasid mõne aja pärast uuesti. Vastastikused väiklased arvustamised ja mahategemised ei tahtnud lõppeda.

Viimaks tulid Riigikogu ringkonnad otsusele, et tarvis on välja töötada põhiseaduse muutmise eelnõu, mis sisaldaks peale kõige muu ka riigipea ameti sisseseadmist. 1932. ja 1933. a. lükkas aga rahvas rahvahääletuse teel põhiseaduse paranduse eelnõud tagasi. Rahvahääletuse üheks ebaõnnestumise põhjuseks oli asjaolu, et erakonnad ei teinud või tegid väga vähe selgitustööd, mispärast paljud kodanikud ei olnud teadlikud põhiseaduse muutmise tähtsusest.

Ajal, mil erakonnad oma tülitsemistega Riigikogu ja Valitsuse tegevust halvasid, kujunes jõuline, nn. vabadussõjalaste liikumine, mille olulisimaks sihiks oli põhi-

seaduse muutmine ja riikliku keskvoimu kindlustamine ning süvendamine. Vabadussõjalaste Liidu poolt esitatud kolmas põhiseaduse muutmise eelnõu võetigi vastu rahvahääletusel 14.—16. okt. 1933. a.

Uue põhiseadusega sattusime teise äärmusse, sest see põhiseadus annab liiga suure võimu Riigivanemale ühes Valitsusega. Riigivanema suur võim võib teatavalt tingimusil muutuda lausa ohtlikuks nii riigile kui ka kogu rahvale.

Sellele äratundmisele jõudsid nii Riigivanem K. Päts kui ka uue põhiseaduse järgi moodustatud Valitsus. Otsustati pöörduda rahva poole 1933. a. vastuvõetud põhiseaduse ümberkorraldamise suhtes vastavalt meie elunõuetele ja poliitilise elu tingimusele.

1936. a. veebruarikuus korraldatud rahvahääletusel otsustas rahvas absoluutse häälteenamusega selle küsimuse jaatavalt. Seega leidis Riigivanema ja Valitsuse samm täielikku tunnustamist rahva poolt.

18. veebruaril 1937. a. astus kokku kahekojaline rahvuskogu, kelle ülesandeks on välja töötada uus põhiseadus, mis tasakaalustaks valitsemis- ja seadusandliku võimu, viiks meid üle poliitilisest kriisist ja looks soodsa pinna rahulikuks arenguks nii poliitiliselt kui ka kultuuriliselt.

J. Adamson.

Me maa.

Me maa, me maa, me isade maa —
 südames lõke ei kustuda saa!
 Verest verre, sünnilt meis vanne:
 isamaa Sulle üha me anne!
 Jää vabaks, jää pühaks, me maa
 — me isade maa!

Me maa on meie aegadeloos,
 võitluses lunastet, tungide hoos.
 Vaba me laas, me nurmed ja meri,
 õilsa mis ohvrina niisutand veri.
 Jää vabaks, jää pühaks, me maa,
 — me isade maa!

„Me maa on vaba!“ võimas see hüüd.
 Isade unelm on täidunud nüüd.
 Kasvagu ikka kangeid veel põlvi
 Kaitsema vapralt me randu ja nõlvi!
 Jää vabaks, jää pühaks, me maa,
 — me isade maa!

L. H.

Üks sünd.

On uueaasta esimene päev. Maamuna teeb oma esimesed tiirud uuel teekonnal mõõtmatus maailmaruumis, — teekonnal, mis on määritlematuid kilomeetreid pikk.

Ühel kohal selle maamuna pinnal, nimelt Sarmaatia legendikul, liigub ülalnimetatud päeval aeglaselt pikk, kaubavagunitest koosnev rong. Vagunite rattad krigisevad raudrööbastele vastu. Tuul on kõle, idakaarest. Ta on läbilõikavalt külm ja keerutab tihedat peenikest lumetolmu vastu vagunite seinu ja sealt suurte pragude va-

helt vagunitessegi. Terve rong on nagu udusse mässitud. Vagunid rappuvad ägedalt, sest rööpavahed on lund täis tuisanud, ja mõnigi vaguneist ähvardab tihti rööbastest välja libiseda. Vedur töötab räpakalt — kord järsku ettepoole karates, kord jälle ropsupealt pidurdudes.

Mis rong see on?

Tavaline kaubarong ta küll ei ole, sest igast vagunist kostavad inimeste hääled ja peaaegu igast vagunist tõuseb suitsu kas läbi lae torgatud peenikese plekkтору kaudu või jälle liht-

salt seinapragude ja praokile jäetud ukse vahelt.

Suuremal osal vaguneist on ühel pool otsas väike platvorm piduriga. See pole ime, kuid ime on see, et igäihel neist platvormest seisavad kaks või enam sõdurit kas palja mõõgaga või laskevalmis revolvriga. Nad on üleni mustasse rietatud, peas mustast vildist imelikud mütsid nagu vanaaegsed kiivrid, igäihel viimastest veripunane viieharaline tähekuju. Näod on sõdureil vihased ja metsikud. Nad tambivad jalgadega ja peksavad neid üksteise vastu külma pärast, vannuvad õndselt ja ähvardavad kurjalt vagunisolijaid. Vist heameelega tapaksid sõdurid kõik rongilsõitjad ühe ropsuga ära. Kuid mingi kõrgem võim hoiab neid seda tegemast.

Mis rong see siis ometi on ja kuhu ta tõttab?

Panen nõiaprillid paremini oma vaimusilmadele ja kutsun selgemalt kauge minevikupildi enese ette. Tungin läbi vaguniseinte ja — oh mis masendavat pilti ma näen!

Kõik vagunid on inimesi täis kiilutud. Igäihes neist on kolmkümmend kuni nelikümmend inimest. Ja ometi on need ainult väikesed loomaveovagunid, kuhu harilikult mahutatakse igäihesse viis kuni kuus hobust või härga. Kuid nüüd on nendes viletsad kahejalgsed loomad: sõjapõgenikud, pantvangid, optandid. Nad on kõik poolnälginud nägudega, hädaliselt kuidagi viisi rõivastatud. Nad on oma pakke kidega segiläbi väikesesse ruumi kokku litsutud.

Tuli on tehtud keset ruumi kas lihtsalt hunnikusse laotud telliskividele

või jälle mõnesse plekkpangi või malm-pajakesse. Juhtub, et mõnes vagunis on koguni väike raudahjuke. Põletatakse kõiksugu imelikku värki: voodimadratsitest võetud meriheinu, ärälõhutud mööbli osi, igasugust nipet-näpet ja riidekaltse, aiaplanke, palgi-otte, õlgi ja muud prahti. Ühes ahjus on näha suur pundar tõrvaga immutatud elektrijuhtmeid, teises klaveri jalg toreda vasest ilustisega ja rattaga ühes otsas. Põletatakse kõike, et aga kuidagi sooja õhku saada, sest naised ja lapsed lõdisevad külma käes. On kuulda, et mõnes vagunis on juba puhkenud tüüfus, sarlak või mõni muu nakkushaigus.

Ühes neist vaguneist on kuulda valulisi sumbunud oigeid, siis jälle heledaid meeltheitvaid karjatusi. Kõik inimesed võpatuvad ja peidavad näo kätesse. Iseäranis ärevil ja kokkunud on mehed. Naised on rahulikumad ja askeeldavad tõsiste nägudega ühes vaguninurgas kobaras koos. Mõni toob teki, mõni padja, mõni lumest sulatatud sooja vett.

Seal nurgas, pakkide otsa kägarasse surutud, vaevleb õndselt noor ilus naine esimese lapse sünnitusvaludes.

Mõned inimesed, iseäranis lapsed, nutavad närviliselt ja hoiavad käsi kõrvade ees.

Sündiva lapse isa, noor kõhnaks nälginud mees, on murtult oma armsa elukaaslase juurde põrandale kokku varisenud. Ta hoiab kramplikult naise käest kinni ja surub pea vastu tema jalgu. Ta nägu õhetab ja segased, palavikust kiirgavad silmad ekslevad ringi. Ka tema on haige. Tal on 40°-ne palavik ja tal arvatakse olevat tüüfus.

A. S. Puškin (1799—1837) — suurim vene romantiline kirjanik, kelle surmast möödus neil päevil 100 aastat. — Kunstnik E. Viiraldi vasegravüür.

Väljas on rohekas, külm koiduvalgus taeva idaservalt kadunud. On küll pisut valgemaks läinud, kuid taevast ja maa peal mässab nüüd kange lumetorm. Mõne sammu peale ei ole midagi näha.

Rong jõuab aeglaselt jaama. Pöörangutel rappuvad vagunid ja visklevad koledalt. Ühest neist kostavad endiselt õudsed karjed. Vedur peatub ähkides ja vaguneist käib läbi viimase äge tõuge.

Ruttu tuuakse kandraam, kaetud lumiste ja jäätunud kuuseokstega, tõstetakse haige sinna peale ja viiakse vaksalisse, — vaksalisse, mis on niisama külm kui loomaveovagun väljas, kuid peale selle veel hirmus must, haisev... ja inimesi täis kiilutud. Inimesed lamavad ja kükitavad lehkaval porisel põrandal, nii et haigekandjad on sunnitud neile peale astuma.

Siin, vaksalis, jaamaülema külmas toas, kus ta ise kasukasse mähitult istub, tuleb sellesse maailma hädaorgu uus kodanik — väike tüdrukuke. Rööpaseadja naine asetab ta oma lambanahkse kasuka põue. Loodame, et tal nüüd vähemalt soe on, ehk ta küll haledasti niuksub.

Lapsukese ema ja isa — üks meele-märkuse kaotamiseni nõrkenud suurtest valudest, teine palavikus vaevlev

— laotakse palgivedamisreele lumiste kuuseokste peale ja vana kõhn hobusekronu hakkab neid vaevaliselt läbi lumehangede linna haigla poole vedama. Aeglaselt, samm-sammult.

Vahel vajub regi küljeli ja haiged libisevad lumehange. Rööpaseadja naine käib ree taga, poole kehani lumemes sumades, kägisev maimuke kasu-kapõues. Nähtavasti pistab naine vahetevahel oma päka maimukesele suhu, et teda rahustada, sest ta jääb vagusaks.

Nii vaeveldakse veel ligi paar tundi, sest see väikelinn on vaksalist mõni kilomeeter eemal.

Viimaks on need kolm õnnetut kõik haiglas. Soojuses ja puhtuses. Nad võetakse ootamatult armsasti ja hoolitsevalt vastu. Nad jäävad sinna kossu oma vintsutustest, kuna nende siirad lootused, jõuda ilusale ja armsale kodumaale, veeretab seekord ära punane vagunite-rodu kaugetele lumistele Sarmaatia väljadele, et neid seal jäljetult tormidesse ja tuiskudesse paisata.

Ehk küll surmaingel neid kolme õnnetut vägisi tahtis ära viia, siiski ka seekord päästis neid nende hää kaitseingel...

See vastsündinud laps olin mina.

T. K.

Matkama!

Keda meist, noort või vana, ei huvita lai ja avar loodus! Eriti kevade saabudes tunneme midagi pakitsevat rinnus, tunneme rahutust veres — me vajame puhkust

ja uut kehalist jõudu. Päikest ja õhku ei saa me aga millalgi paremini nautida kui matkates.

(Järg 84. leheküljel.)

Karl Westberg †

IN MEMORIAM.

Kallis lahkunud õpetaja ja kolleeg!
Niisiis Sind ei ole enam...

Kõledal tuulisel talveilmal tegime veel koos Sinuga Sinu viimse maise matka: Sina ees, magamas jäädavat und pehmelt sisustatud, lilledest ja pärgadest ümbritsetud ja musta baldahiiniga varjatud laudsängis, — meie Sinu taga, sammumas kurvalt ja mõtisklevalt, tuulehaarangud ümber pea ja südame. Lõpetanud selle ühise matka, jäime üksi, seistes ümberlukkamatu tõe ees: Sind ei ole enam...

Ometi ei matnud me ühes Sinu muldse põrmuga haudkambrisse mälestusi Sinust. Need ei kao niipea, ei kao täielikult enne, kui igaüks meist on saadetud mahajääjate poolt Sulle järele Mana kodadesse.

Ja need mälestused Sinust on ilusad, kaunid.

Sa olid kõigepealt aateline inimene, kaine ja karske nende sõnade laemas mõttes. Sul olid kaalutletud vaated, läbimõeldud rakenduskavad, mis tuginesid positiivseile, elujaatavatele ja eluehitavatele aluseile.

Sellest sõltuvana olid Sa hea õpetaja, õiglane pedagoog, suhtudes suure armastuse ja innuga oma elukutse lisse töösse. Sa tegid kõik, et Sinu poolt jagatud õpetus oleks kergesti vastuvõetav, püsivalt meelde jääv ja kasulikult rakendatav. Olles ise hästi kasvatatud ja seesmiselt distsiplineeritud, olid Su kasvatusprintsipiidid ja -võtted vabad isiklikest kapriisidest ja tujupuhanguist. Sa armastasid oma tööd, ja mis armastusega teatud, see on ka õillis. Kui vanaduspäevad vabastasid Su otsesest pedagoogilisest tegevusest, siis oli Sul ülliraske lahkuda õpilastest ja oma ametikaaslastest, sest nii

väga olid Sa kiindunud oma armastatud elukutsesse.

Sa olid äärmiselt kohusetruu, äärmiselt hoolas. Mis Sa olid enese peale võtnud, selle viisid Sa järjekindlalt läbi, rippusid selle küljes ihu ja hingega, püüdsid oma kohustustepostil püsida viimse võimaluseni.

Sa olid korraarmastaja — mitte üksi teiste, vaid ka iseenese suhtes täiel määral.

Sa olid suure töövõimega ja töötahtega inimene. Sind jätkus igale poole, Sinu tööpäevad olid alati väga pikad.

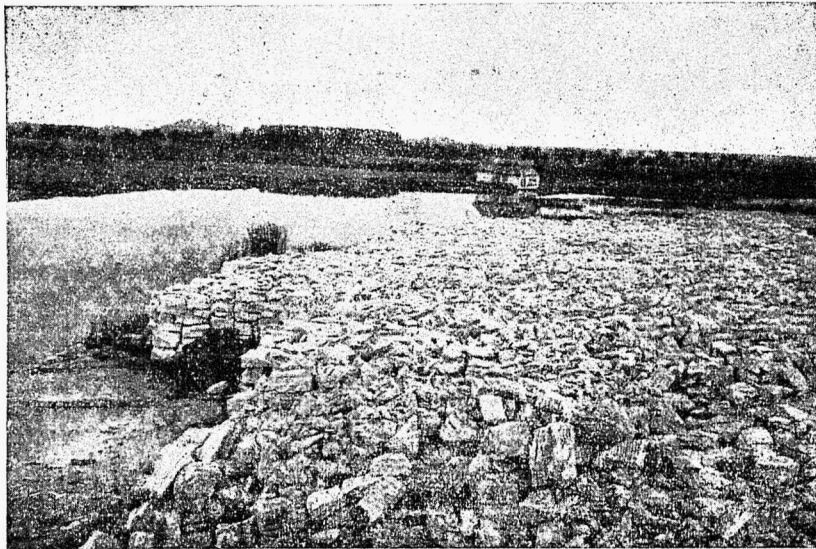
Otse imesteldav oli Su nooruslik vaim. Kõrged eluaastad ei suutnud seda põrmugi kahandada. Osa Su tööstki oli nooruslik kasulik mäng, rääkimata kooli omavahelistest olengutest, ühistest matkadest ja vaba aja hetkedest, millal olid ikka värsked seltsiline ja lõbus mängukaaslane. Vanainimeslik tardumine ja raugalik kivinemine oli Sulle täiesti võõras.

Lõppeks olid Sa meile õpetajatele hea kolleeg. Ei ole olnud küll kedagi meist, kellega oleks Sul olnud pisimatki kokkupõrget, kelle vastu oleksid Sa kannud mõrudusvimma, kelle peale oleksid välja valanud ägedustrotsi. Ja kolleegide suhtumine ei saanud olla Sinu vastu teissugune. Miski ei tumestanud Sinuga vahetorka.

Nende ilusate ja õilsate mälestuste nimel, kallis Karl Westberg, jätame Sinuga seekord jumalaga, ja need kaunid mälestused jäägu alatisteks sidepidajaiks Sinuga Su kalmukodumaal!

T. T. G. ja T. T. K. õpetajate ja õpilaste nimel

K. Raud.

Kipsiorund Irboskas alabaster-kivimurruga.

Head tahet selleks on vist paljudelgi, sest kõik omavahelised kõnelused matkadest on täis rõõmsat ärevust ja mineku- iha, kuid tegelikult matkamas käivad vaid vähesed. Tõeliselt on aga kodumaal matkamine kaunis kergesti teostatav. Kui si- hiks seatakse näiteks mõni kahepäevane matk, võetakse toit kodunt kaasa. Siis raha pole kas sugugi tarvis või kulub te- da äärmiselt vähe. Öökorterit saab maal asuvate koolisõprade juures, turismikodu- des või ka taludes, kus matkahimulisi noori tavaliselt koheldakse väga lahkesti.

Algajad valigu matkasihiks mõni koht lähemast ümbrusest, näit. Peipsi rannik, Põltsamaa, Võrtsjärv, Otepää jne. Kah- juks on aga täiskasvanuist mõnedki käi- nud Soomes, Saksas või Itaalias, kuid oma kodumaa kaunimaid kohti pole nad näi- nud. Taevaskoda avastati alles Petseri raudtee avamisega, enne seda oli temast vaevalt keegi kuulnud, veel vähem teda näinud.

Kõige kohasem aeg matkamiseks on varsti pärast koolitöö lõppu. See aeg on

meie õitsev ja laulev suvi enne heina- aega. Maal pole siis ka veel alanud põllutööde hooaeg ja ei vajata hädasti noorte abi. Pärast jaanipäeva kaob suu- rem osa õitsvaid lilli nurmedelt ja metsa- dest, linnud lõpetavad oma laulu ja sel- lest oleks loodussõpradel tõsiselt kahju.

Loodusteadlasena soovitaksin veel matkajatele kaasa — kellele taimemapi, kellele liblikavõrgu, kellele putukapurgi. Meie õppekavad nõuavad nüüd igalt keskkooliõpilaselt kuni 100 kuivatatud tai- me, peale selle veel teatud arvu putu- kaid ja teokarpe. Neid koguda on kind- lasti kergem koos lustlikkude matkakaas- lastega kui üksinda.

Tähtis moment rännakuil on tõeline loodusesse süvenemine. Seal ei tohi lii- kuda pimesi, midagi tähele panemata ja kuulmata. Seepärast õppigem matkadel mõistma looduse keelt!

Meie esivanemad jutustasid, et on ol- nud aeg, kus puud rääkinud ja kivid kõnelnud. Nad uskusid, et metsa mühi- nas avaldub jumal, ja kummardasid vaime

pühades hiites. Selline oli nende usk ja sääraseid nende seletused looduse elu-avalduste üle.

Meie ei usu enam muistendeid, ei kuule enam vaimude juttu ega haldjate hoiatusi looduses. Meie otsime iga eluavalduse põhjusi, leiame ja seletame neid, nagu see on omane inimesele, kes tunneb teaduste võitu ja tehnika edu.

Aga kas siiski ei kõnele meilegi kivid ja kas ei teata loodus meilegi neist asjust, mis on aset leidnud aastatuhandete eest? Nii jutustavad kivindid Põhja-Eesti rannikul neist aegadest, millest ei ole meil mingisugust muud teadet. Ja obo-luskarbid liivakivis või rüükalade kivistunud luud Aruküla koobastes — need kõik täiendavad meie teadmisi maakera ja elus looduse arenemiskäigust.

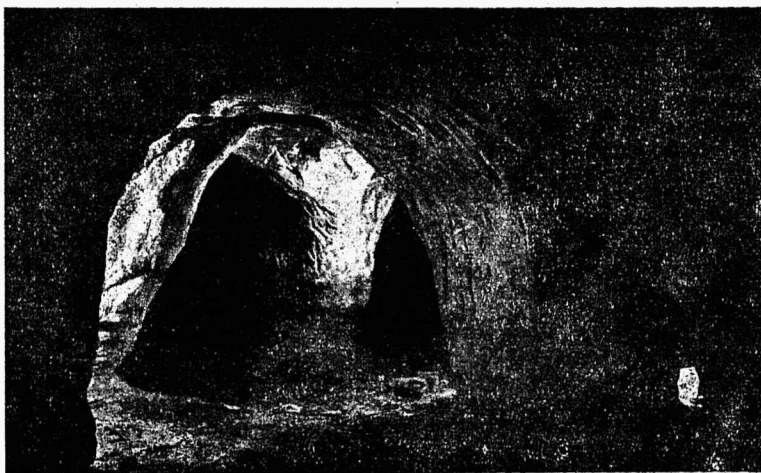
Samuti sünnib ka praegu meid ümbritsevas looduses. Meie mõistame maru ja tormi, meie nagu kuuleme puude kohinas kiitlemist tema tugikoe sitkusest ja niine venivusest. Meie tunneme kaasa, kui peole (vihmakass) kaebab vee lõppemist. Meie tunneme rõõmu, kui metsvint kurblik-tõsise häälitsemisega teatab, et vihm on tulemas. Meie nagu kuuleme tasast

meelitamist värvilistes õites, mis kutsuvad putukaid peatuma oma kroonis, pakkudes tasuks mesimahla ja puistates neid siis üle õietolmuga. Meie mõistame, et see on taime eluküsimus, tarvilik toiming, et levitada ja alal hoida oma sugu.

On veel tuhandeid nähtusi looduses, mis jutustavad ja panevad mõtlema. Nii manavad Saadjärve voored esile kujutlusi mannerjäest 10.000 või 12.000 aastat tagasi ja Petseri kloostriga püha tamm — aegu kloostriga asutamisest 1470.

Nii kui iga keele õppimine nõuab kümneid aastaid, nii ka loodusekeele mõistmiseks kulub aega. Silmi on vaja teritada selleks, et näha, mis tarvis.

Matkade tähtsus noorsoo füüsilise ja vaimse arenemise kohta on iseenesest selge ja kõigile mõistetav: sport noorendab keha, uued muljed vaimu, puhkus vabanduses ja looduses — hinge. Ning ise-loomu noorendab teadmine, omal nahal proovitud, oma kehaga kogutud teadmine, et oled omal jõul midagi korda saanud. Ja matka eelrõõmud ning järelrõõmud võimaldavad palju väärtuslikke elamusi ja naudinguid. Muljed ja mälestused matkapäevadest ei unune ja ränna-

Võlvistik Aruküla koopais Tartu lähedal.

kuil omandatud teadmistest kujunevad tavaliselt püsivaimaid vaimuväärtused.

Kasvagu seepärast kõikide T. T. G. ja T. T. K. häälekandja lugejate huvi kodumaal matkamise vastu ja sooritagu igaüks meist eeloleval suvel vähemalt üks mõnepäevaline rännak vabasse loodusesse!

Alma Miller.

Siinesitatud kirjutis on matkaküsimuste seerias esimene ja on mõeldud sissejuhata tuseks järgnevaile artiklitele. Sellega on seletatav ka tema ilmumine keset talve, veebruari numbris.

Toimetus.

Neistsinaseist lahkunuist.

XV lend — 1934. a. Vc kl.

Oli väike klass, kuid lõpetas koolikursuse kaunis suur protsent õpilasi, arvult 19. Kõrget lendu see klass just ei eelistanud, leppis keskmisega, nagu anneteltki ta oli keskmine. Parimgi õpilane (Kallas) sai cum laudeks ainult visa tööga. Oli klassi koosseisus väiksust ja vaiksust, harva tuult, tormi, vempu. Paljudest õpilastest on raske midagi iseloomustavat kirjutada, ja peamiselt just sellel põhjusel, et nad olid ainult õpilased selle sõna süütuks ja tavalises mõttes. Veel kurvem on asjaolu, et ma ei tea nende pärast koolisest saatusest peaaegu midagi. Kuhu nad kadusid ja mis neist sai, pole kostnud kunagi minu kõrvu.

Aino Elevant — Tartu silmakliinikust (võib-olla ka tähetornist või anatoomikust). Oli kena punajumeline keskmiste mõõtudega tütarlaps, küllalt liikuv ja elav, kuid viisakas ja tasakaalukas, igati laitmatu ja korrektne. Usin täie rahuloldavani, klassikohustustest osavõttev ja ringideski tegelev, kuid „seltskonna-lõvinnani“ ta aktiivsuse ei küündinud. Muutis koolist lahkudes nime — ja muud ma temast ei tea.

Vanda Ennukson — Valgast. Õppis lühemat aega selle lennuga koos ja vist üldse lühemat aega T. T. G.-s. Andetu tütarlaps ta just ei olnud, kuid edukuse defektide põhjuseks said muud asjaolud; kas näiteks või ta huvide valgustus väljapoole kooli, praktilised huvid jne. Õnnestas ka „T. T. G.-d“ ühe novelletiga. Muide ta oli keskmist kasvu, brünett, nõtku kehaga, vilunud ja kogenud inimene, aastateltki mitte enam päris plika. Üldiselt ometi laitmatu tütarlaps, kui mitte

arvestada seda, et andis sõna, et ülikooli ei astu, aga astus siiski. Abiellus. Kus on praegu, ei tea.

Helmi Hansson — ei mäleta kust, aga vist maalt. Üks neist šatäänjuustega ja täidlase kehaga, vaikselt naeratavaist, targu toimivaist, tasavägiselt vedavaist ja rahulikult käituvast õpilastest, kellede kohta ei saa ütelda erilist kiitvat, kuid mitte põrmugi ka midagi laitvat. Arvatavasti maksab kõik öeldu tema vilistlas-põlvegi kohta, millest vaikib minu teadmiste-register.

Larissa Kallas — enne Elva, praegu Tartu raudteekonstaabli tütar. Esimesse klassi tulles oli pisikene tirtsuke, aga sirgus oma silma all sihvakaks plikaks ja praegu vilistlasena on kõrget kasvu gratsioosne daam. Terve kooliaja oli ta ikka meeldiv, sõnakuulelik ja igas suhtes pai õpilane. Kandis šatään-brünette patse, rõivastus tipp-topp nõuete kohaselt, alistus kõigiti kooli distsipliinile ja oli viisakuse silmatera. Õppis hästi ja oli enamasti cum laude, seda lõputunnistuselgi. Kooliüritustes ja õpilasesindustes kaua pidevalt püsiv isik. Üldse läbi ja läbi hea õpilane (nagu väljendatakse erilise täpsuseta). Käib praegu ülikoolis ja kannab „Indla“ teklit.

Leida Kippik — Tammelinna. Roosajumeline, klaaripalgeline, elavasilmaline, temperamendikas, saleda joone eest hoolitsev, plikast daamiks arenev tütarlaps. Käbe jutlema ja oma rahutusega alati valmis tundi segama. Keskmiste püüetega ja rahuldava edasijõudmisega. Tantsu- ja võimlemisrühmis, nagu mäletan, tegev. Muidugi ka tantsupõrandal hea partner. Vilistlasena noobel daam.

Aino Klimberg — pärit Põhja-Eesti kandist, kuid rohkem ometi alatine Tartu elanik oma sugulase-hooldaja pool. Näos kuiveljat ilmet ja iseloomuski kuidagi kuiva ja krabisevat. Sellest hoolimata küllalt elav ning jutukas. Šatään, sinihallisilmaline, kahvatuvõitu, sale. Rahulik, tsipa aeglaste liigutustega, mõnel määral ükskõiksust avaldav. Mitte esmajärguliste võimetega, keskmise usinusega. Kehakultuurilt arenenud, hea võimleja. Mitte just hädatsev, kuid mitte ka optimist. On tõenäoline, et on praegu äriteenistuses Tartus, kui mitte ühtelugu, siis vähemalt ajutiselt.

Leida Koppel — maalt, võimalik, et Puhjast (vahest ka mujalt). Mustajuukseline, valkjajumeline, ümmarapinnaline, selgejooneline, naiselikult mahlakas, maitsekust tähistav. Aeglasevõitu, näiliselt rahuarmastav, emotsioone vältiv. Normaalselt arenenud ja mitte just andetu, aga õppimisedus ainult rahuldav. Seda tegev, mis edasilükkamatult möödapääsmatu, mittesundusliku suhtes enam-vähem ükskõikne. Praegusest elust-olust pole teada midagi.

Elli Lampmann — kahtlemata maalt. Lüheljas, tusedalihaseline ning atleedikas. Šatään, poisilikult näovormidega ja jumega. Põriseva ja mitteruttava jutuga. Liigutustelt aeglane, rahulik. Siiski mitte elust irdunud, vaid päris kena selt-siline, kellel ei puudunud tahedat huumorit ega elurõõmu. Võimetelt ja edukuselt keskmine. Temastki ei tea ma midagi.

Ernestine Liba — nime järgi Pärnu- või Järvamaalt. Õppis ainult T. T. G. viimases klassis. Kasvukas, täiskasvanut meenutav, valkjajumeline ja -juukseline, rahulik tütarlaps. Kainelt, asjalikult ja teadlikult igasse ülesandesse suhtuv, järelikult ka õpinguisse. Edu üle ei saanud aga väga kiita. Oli sebimist, enne kui kõigis aineis rahuldava kätte sai. Muidugi pole mul aimu, kuhu ta pärast kooli lõpetamist siirdus.

Aino Mikik — Tartust. Blond, ovaalse näoga, õrnalt roosatud loomuliku jumega, säravate armsate silmadega, nõtkete liigutustega. Ärksam hing klassis, aktiivne, püüdlük, tagasihoidlikult elav, kõlavahääliline, õppimisedult üle rahuldava, seejuures ometi veel elust häirimata

tütarlaps. Suhtus tähelepanelikult kõigesse, mis oli teadmiste rikastamiseks vajalik. Oli kohusetruu, sõnakuulelik, käitumiselt viisakas, kõigele heale vastuvõtlik. Kooliüritustele kaasatõmbav, mõnes alas juhtivatki osa mängiv. Praegusest tegelemisest ja elukutsest puuduvad andmed.

Alter ego.

Meie šeff.

L. Hermann'i joonis.

Käisin Tallinnas suurtel võistlustel.

Eks alul olnud ikka küll hirmus suur mure selle Tallinna sõiduga — ei ole kohe midagi selga panna sinna pealinna minekuks. Sai ju enne jõulu tehtud üks uus kleit, aga või sellest enam asja on, kui inimene paari nädala jooksul kosub 12 kg võrra. Nii oli minugagi lugu — ei saa lihtsalt seda uut kleiti selga, ei sinna poolegi.

Asi aga lahenes kergemini, kui loota võis. Niipea kui mulle teatavaks sai, et mina üheks nendest äravalituist ikka tõesti omaga pidin, oli mul söögiisu nagu peoga pühitud ja unetarvidust kui niisugust ei tundnud enesel enam üldse olevat. Saleduskuurid niisiis osutusid ootamatuks ja iseenesest teostuvaiks. Ja kui oivaline! Kui laupäeval enne rongile minekut veel „naljaviluks“ hakkasin katsetama tolle kitsaks jäänud kleidi selga ajamist, siis võisin konstateerida meeldivat tõi: kleit oli isegi rohkem kui tarvis avaraks muutunud.

No mis seal pikka sissejuhatust pidada. Hakkan siis kohe sealt peale, kus juba mugavasti ühes nooblimas vagunis istusime ja Tallinna poole sõites enesetele võimalikult elegantsemat poosi otsisime. Asi oli nimelt säärane, et meie juhulikult olime juhtunud kupeesse, kus muidu ainult tähtsate nägudega kõhukad härrad istuvad. Sellele vastavalt tahtsime ka meie olla intelligentsed ja üllesmajärgulised. Tegime säärased leedinäod ette, milliseid vaevalt seni keegi näinud on. Ei tea, kelleks meid muidu veel oleks pidama hakatud (mul öeldakse ju üldse suur sarnadus olevat tolle kuulsa filmitähe Marta Eggerth'iga), aga väikesed eba-meeldivused andsid sündmuste käigule õige pea teise suuna ja paljastasid tahtmatult ka meie teise palge.

Nimelt kui tuldi pileteid kontrollima, siis selgus, et meie — need oma kooli kõige „arukamad ja taibukamad lapsed“ — oleme rongil ilma piletitä, s. t. lihtsalt seaduse vastu eksijad ja petturid. See asi kohutas meid endid alul ikka hirmsasti. Tõusime sealt pehme pealt üles just nii-

suguste nägudega, nagu oleksime tahtnud inglise keele õpetajale vabandada, et „kogemata oleme kaasa võtnud saksa keele vihu“.

„Hm! Mjaa! Mis teiega teha?“ arutles siis too vanapoolne konduktor, kui ta meid enne ilusasti igapidi läbi võtnud oli. „Piletit teil ei ole (seda üteldes piilus ta ise üle prillikliasi meie poole, nagu loodaks ta, et pilet ikkagi veel kustki välja tuleb), ei ole... Oodake siin üks minut...“ Näis siis nagu abi tooma tõttavat.

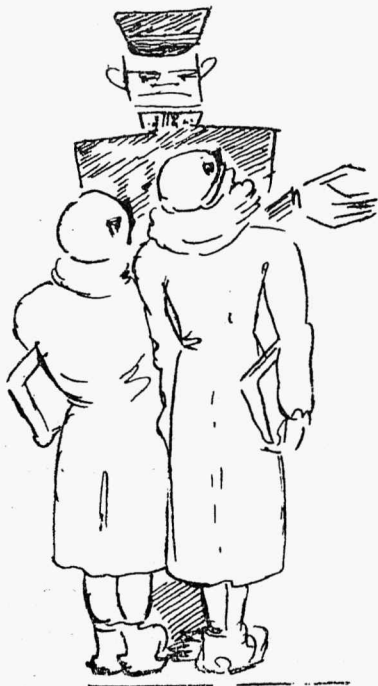
Need härrased seal meiega ühes kupees leidsid aga selle traagilise loo ülinaljaka olevat ja muudkui naersid. Kuuldes, et alates kevadest, mil lõpetame kooli, kavatseme alati iseseisvalt rongis sõitma hakata, olid nad väga vapustatud ja põrutatud.

Aga tõesti suures närveerimises ja ootuses lihtsalt ei tulnud piletit, nii tähtsusetut pisiasja selles ülitähtsas loos, üldse mitte meeldegi.

Vaevalt olime esimesest ehmatusast suutnud toibuda, kui kuulsime „lähenevaid samme“ ukse taga. Uksele koputati ja meid kui niisuguseid paluti nähtavale ilmuda. Ning kujutlege, kujutlege! Kogu rongi personaal, alates katlakütjast ja lõpetades restoranivaguni kokaga, oli alarmeeritud. Kuna olime veel Kärknasse jõudmata, siis peeti kurja nõu, et meid järgnevas jaamas maha „võtta“ ja tapiga Tartusse saata.

Lõppeks lahendati asi ikkagi meie kasuks ja me võisime rahulikult edasi sõita. See tähendab rahulikult mitte, sest vahepeal oli üle kogu rongi levinud kulu-tulena see ennekuulmatu lugu, et kaks gümnaasiumi abiturienti sõidavad Tallinnasse kirjandite võistlusele ja nad pole kassast võtta osanud piletit, ja meid käidi kui imeloomi vaatamas ning päriti ikka igapidi selle juhusliku juhuse juhtumise põhjusi.

Kui selle ebatavalise olukorraga juba pisut harjunud olime, siis otsustasime vagunis ümber vaadata, et umbes aimu

...olime rongil ilma piletita.

saada nende teiste kaaskannatajate teadmiste ulatusest. Ja ah! Ma lihtsalt kokkusin. Kus olid teised ikka töötanud! Mõni vaeseke polnud juba pool aastat muud teinud, kui uurinud aina majandus- ja maateadust. Mõni oli juba niikaugele jõudnud, et isegi uusi maid Euroopa mandril oli avastanud. Kartuses veel mõnda targemat isikut kohata ei julgenud ma enam kedagi kõnetada, vaid siirdusin tagasi oma kupeesse, et „saagu, mis saab“.

Kaebasin oma mittetarkust ja kogu häda neile tarkadele reisukaaslastele ja olin kohe täiesti löödud. Üks härra, eriti pehme südamega, kes just Euroopa-reisult oli tagasi sõitnud, kinkis melle lohutuseks ühe karbi Viinist toodud šoko-

laadi ja lubas meil lahkesti kurva meele peletuseks pähe proovida noid loendamatult paljusid jahimehe mütse, mida Tiroomis suurel hulgal pidi kantama. Nii õiendades unustasimegi oma suure ahas-tuse ja jõudsimise peagi Tallinna.

Aga nagu ma Tallinna platvormil tundsin oma jala olevat, hakkas mul äkitselt paha. Pea hakkas pööritama ja kõht valutama.

„Oi armas aeg,“ mõtlesin, „või siis juba Tallinnas ning varsti muudkui kell 100.“

Ega midagi, võtsin kohvrid näppu ja seadsin sammud linna poole. Kohvrid olid igasugust aja- ja muud kirjandust otsani täis tuubitud ja seega võrdlemisi rasked.

Jõudnud oma ajutisse korterisse, kat-susin küll teha näo, et mind terve see kupatus üldse mitte ei loksuta, aga ei aidanud miski. Tõmbasin siis üliiriided selga ja läksin ühiskorterisse nende teiste arvamisi „selle töö“ suhtes küsima. Kuid ei aidanud seegi. Rahutus aina kasvas ja kääris südames, sest üha „targemaid tegelinskeid“ kerkis silmapiirile.

Läksin tagasi koju. Võtsin sullepea ja paar Tallinna vaadet ja läkitasin oma armsatele klassiõdedele mõned read lootusetu olukorra pihtimusi. (Hiljem, kui tulin Tartu tagasi, selgus mulle, et 1) olin kirjutanud ühele kaardile aadressi: Tartu Tütarlastegümnaasium, Tallinn, ja 2) mõlemad kaardid olid ühe ja sama pil-diga.) — Nii et tol õhtul ei olnud minust ei piskukski asja. Õhtul läksin küll magama ja uinusin küll ka, kuid ärkasin juba enne kukke ja koitu.

Kui siis lõppeks pika ootamise peale see ristiinimeste ülestõusmiseaeg kätte oli jõudnud, venitasin enesegi voodist välja. Oli kohe niisugune imelik tunne, nagu tuleks iseenda matustele minna — ei maitsnud hommikusöök ega miski kohe.

Kuigi mul kodus midagi suurt teha ei olnud, vaid juba aegsasti end mineku-valmis olin seadnud, juhtus ikka jälle see harilik asi, mida ma enda juures ialgi ei suuda vältida, nimelt pidin sinna suurele ja tähtsale toimingule hiljaks jääma. Teised võistlejad istusid juba ammugi kohtadel, žürii oli seal ja anti kibe-

Kogu rongi personaal oli kohal...

dasti juhtnõõre, kui mina sinna jõudsin. Oma vabanduseks pean siiski juurde lisama, et ega ma küll tegelikult hiljaks ei jäänud, vaid tulin täpselt, nagu oli kutsutud, pooleks kümneks. Suur osa õpilasi oli olnud aga juba enne kella üheksat koos, ja nii siis alatigi varem seletuseandmist. Ja muuseas pärast mind tulid veel paar paremat õpilast sinna võistlusele, imelikul kombel aga puha ainult tartlased. Eks vist ikka akadeemiline tunnusmärk, mis muud, see hiilgav täpsus.

Nagu öeldud, olin minagi üheks neist viimaseist tulijaist, ja et mujal pol-

nud enam kohta, kui just žürii laua ees, siis pidin paratamatult sinna kõige esimesse pinki end poetama. Alul oli küll pisut ebamugav ja võõristav tunne, et tähtsatele isikutele istun otse vastu, aga see tunne hahitus peagi. Nimelt märkas, et nood juhtivad tegelased on ju mulle puha tuttavad ja südamesõbrad, näiteks riigi koolivalitsuse dir. J. Kiisel ja härrad haridusnõunikud J. Grünthal ja mag. J. Aavik. Ainult paar prillidega härrat olid mulle tundmatud suurused, kuid needki kaotasid oma hirmuäratavuse teiste tuttavate lahkete nägude kõrval. Ja mis kõige toredam — oma jumaldatud ja armastatud haridusministrit võisin otse palgest palgest näha, sest ta seisis just minu laua ees, kui ta meile kõneles ja teema teatavaks tegi, milleks oli (jah milleks oli) „Eesti majanduselu arengu suund ja väljavaated“.

Selles suures õnnes haridusministrit nii ligidalt vaadata tohtida, unustasin ma koguni närveerimise ja aina imetlesin toda teema andjat. Alles kui härra minister ära läks, hakkasin ma ümber vaatama ja märkas, et kõik juba agarasti paberit täitsid.

Vahepeal alanenud lambipalavik tõusis iseenesestki mõista jälle ja pähe kuhjus lihtsalt niipalju materjali, et ei teadnud, millises järjekorras kirjutada ja mida üldse mitte kirjutada. Päris tõi, kõiges selles, et see kirjand mul seal Tallinnas nii kehvalt õnnestus, on süüdi just teadmiste ülirohkus (ah, kui grandioosne vabandus!). Ja ometi kogu kirjutamise kestel helisesid mul kõrvus haridusministri sõnad: „Ärge püüdke anda rohkem, kui suudate...“ Aga ah, mis nüüd enam sellest mõelda, teeb veel meele kurvaks ja südame härdaks!

No kui ma lõppeks oma suursuguse kirjandusteosega meie majanduselu arengu suunast valmis sain, siis olin ma üleni üks tindiplekk ja muuseas kõikide nonde žürii liikmete imetusobjektiks. Keegi ei suutnud mõista seda lihtsat asja, et kuidas võib ometi kirjandit kirjutades end küünarnukkideni tindisse kasta. Avaldati isegi arvamist, et teist minu-sugust vist pole terves saalis.

Muidugi natuke see kõik mu tuju ja tervist ju parandas, ja kaunis uhkena vaatasin oma tindis ujuvat küünarnukki, kuid üldiselt oli ikkagi enesetunne nii kehv, et vist ei maksa enam edasi kirjutadagi.

Eks ta ju ole: „Sic transit gloria mundi“ — varem või hiljem, ja minu „gloria mundi sic transitas“ vist küll tookord Tallinnas.

Aga siis oli nimelt nii, et härra haridusministri poolt oli korraldatud meile ühine lõuna, kuhu meid kõiki paluti ilmuda. Läksimegi otsekohe sinna. Et aga minu parem käsi oli küünarnukkini tindine, siis ei tihanud ma, muidu nii puhas ja pestud tütarlaps, säärasena „dineele“ ilmuda, vaid lugesin oma kohuseks end ikka ilusasti puhtaks pesta. Lasksin end juhata-da pesemisruumi ja pärast veerandtunnist küürimist oli käsi — no ikka nii kaunis puhas.

Läksin seejärel üles söögisaali, ja et ma võimalikult tasa ning ilma kolinata, vastavalt oma kõrgele abiturientiitlile, katsusin käia, siis pidin trepist peaaegu alla kukkuma.

Viimaks jõudsin siiski õnnelikult saali ni. Kuid kui neid igasuguseid juhtumisi tulema hakkab, no siis on teadagi, et tuleb aga järjest juurde. Nii minugagi. Jõuan küll õnnelikult saali, kuid tolles suures lauas, kus õpilased istusid, polnud ju enam vaba kohta. Nii pidin ma leppima kohaga juhtivate tegelaste lauas. Alguses oli mul küll tunne nagu kukel korvis, kuid harjusin peagi. Oli isegi kaunis meeldiv ja huvitav vestelda nii tähtsate isikutega.

Üldiselt oli kõigi meeleolu langenud ja jutt ei tahtnud kuidagi sobida. Küllap vist igapähele oli midagi oma, nii-öelda „novellis“ ütlemata jäänud.

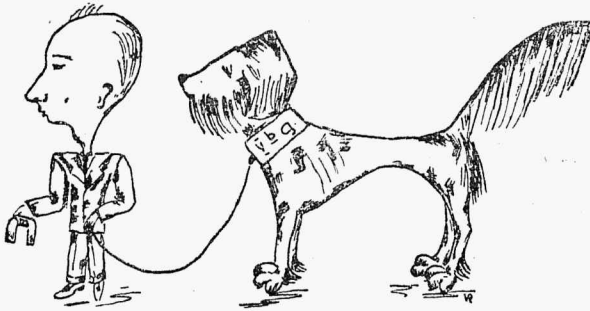
Mina, nagu öeldud, olin nende suurte isandate lauas, aga seegi erakordselt suur au ei suutnud seekord eriti palju aidata kaasa mu meeleolule, sest minule tegid hirmsat südamevalu ikka nood „ornamendid“ ja „kaunistused“ tol oma ajusünnitusel. Aga hr. J. Grünthal soovitas selle kirjandi peale mitte enam mõelda ja ütles,

et mina kui majapidamisharu lõpuklassi „priimus“ võivat pigem selle kallal juurelda, kas käesolev lõuna on ka maitsev. Tahtsin küll kinnitada, et lõuna mulle väga maitseb ja nii edasi, aga ei olnud kuidagi võimalik, sest just enne seda olin midagi endale suhu pannud, s. t. peene-malt öelda: ma juba einetasin. Kuulnud aga, et õpin majapidamisklassis, tahtis too seltskond minult teada, et mis rasvatükid need just keset liha on. Mulle tuli kohe justkui läbi udu meelde, et olen kunagi midagi „lähikasvanud pekist“ kuulnud. Võtsin siis endale tähtsa poosi, tegin suursugusema näo, naeratasin häbelikult, et „ah mis te nüüd seda“ ja ütlesin: „See ju lähikasvanud pekist valmistatud ahjulgulaš“, ja ise vaatasin kiiresti ringi, et kuidas too minu üliarukas ja tark vastus ka mõjus. Mõningad härrad näisid minuga päris rahul olevat ja sõid nõus olles edasi. Kuid keegi oli selles asjas ometi kompetentsem kui mina, ja kuulnud minu geniaalset vastust, naeratas ta tagasihoidlikult (vist oli tal piinlik või kahju minu pärast) ja ütles, et 1) see olevat loomaliha ja 2) nii edasi. Nüüd ma tundsin äkki, et olen punane nagu Nansen põhja nabal ja töötasin, et ma enam ei räägi. Lauas, nii suures kui väikeses, kippus jälle vaikseks kogu lugu minema, aga õnneks ajas keegi söögi kurku ja hakkas kõhima. Üks teine noormees poetas kolinal noa laua alla. Need pisiasjad imelikul kombel tõstsid kõikide tuju ja jutukõmin hakkas üha suurenema; võib-olla tänu ka sellele, et kõht oli täis. Kuid kui lauast lahkumise, olime üle saanud oma kurvastustest nende kirjandite pärast ja isegi naersime.

Kui selle raske ülesandega — mitte lõunasöömisega (taevas hoidku!), vaid tolle teise asjaga — kõik oli möödas, siis läksime pealinnas kui niisugust vaatama. Ja kui ma nüüd veel edasi kirjutada tahaksin, siis ei saaks ma seda enam senises toonis teha, vaid — ah! Kui ma aga iialgi, s. t. elu kestel üldse ükski kord peaksin kirjutama romaani, siis teadku igauks, et see algas Tallinnas.

Helvi K.

(Joonised L. Hermann'ilt.)

Elektromagnetismi mõju.

V. Raiste joonis.

Märkmeid loetud lektüürist.

Olen maias memuaarkirjanduse peale. Seepärast tormasin esmajoones Kaarel Robert Pusta mälestiste „Kehra metsast maailma I” kallale.

See 189-leheküljeline teos (pühendatud autori isa ja ema mälestusele) oma ilukirjandust meenutava sissejuhatuses ja viisakas-asjaliku sisu ja stiiliga rahuldab mind täiel määral. Selles leidsin palju huvitavat meie silmapaistvama diplomaadi noorpõlvest ja keerulisest elukäigust, samuti ta ühiskondlik-poliitilisest tegevusest, eriti selles osas, mis puudutab Eesti Vabariigi saamise eellugu. Oli väga kahju, et raamat lõppes episoodiga, kus Saksa okupatsiooni vägede eest põgenedes lähevad äsja väljakuulutatud Eesti Vabariigi heaks välismaale selgitustööd tegema Pusta ise, Jaan Tõnisson, Mihkel Martna, Ants Piip ja Karl Menning. Ootan isuga teose teise osa ilmumist.

Järgmisena murdsin läbi Jaan Vahtra 411 leheküljele mahutatud autobiograafilised pildid ja jutustised aastaist 1909—1918, milliste lugude ühispealkirjaks on pandud „Minu noorus maalt III”. See memuaaride-kogu pakub lõpmatu kirju rea seiklusi autori õpingu- ja teenistusaastaist Riias ja Peterburis üheksa aasta kestel, kuhu sekka on poetatud ka hulki lugusid tema elujuhtumest õpingute

vaheajal ja muil korral kodumaal ja Venes. Jaan Vahtra lood otse kisivad lugema. Siirameelselt, äärmiselt erapoolelt, ilma ennast ülistamata ega halvustamata refereerib Jaan Vahtra humoristlikult ja optimistlikult oma elukäiku. Kuid neis lugudes on ka palju ühiskondlik-poliitilist, ajaloolist, teiste tuntud isikute kohta käivat autobiograafilist ja olustikulist. Igatahes loen ma sellist teost kaugelt suurema mõnuga kui mõnd romaani.

Seejärele asusin lugema juubilar Oskar Lutsu „Mälestusi VIII”, sisult aastaist 1911—1914. Lutsu teose tagasihoidlik-nukrutsev stiil ja sisus esinevad pisijuhtumid tundusid Vahtra raamatu järele kahvatumaina ja paiguti pidin end otse sundima lugema. Sellega ei taha ma ütelda, et sellel 175-leheküljisel raamatukesel siiski ei ole tähtsust ja et teda ei maksagi lugeda. Juba sellepärast tuleb see raamat läbi lugeda, et siin leiduvad autori huvitavad pihtimused sellest, kuidas sai temast kirjanik, kuidas sündisid ta „Kevade I”, „Paunvere”, „Kapsapea” jt. esimesed teosed. Ja Luts on ju ikka huvitav, kirjutagu ta mistahes.

Siis lugesin läbi August Mälgu ajaloolise 519-leheküljeline suurromaani eestlaste viikingiajast „Läänemere isandad”, milles toredad kaane- ja

siseillustratsioonid on kunstnik J. Järv'elt. Asusin huvi ja aukartusega selle teose juurde, sest Mälgu „Öitsev meri” ja „Rannajutud” on teinud minust juba tema kui kirjaniku tunnustaja; pealegi pole ma ligikaudu sama aega haaravat K. A. Hindrey „Urmast ja Meriket” mitte lugenud. — Pean aga ütleva, et „Läänemere isandad” mind alguses hästi ei köitnud, alles keskpaiga poole kasvas põnevus, eriti kui peategelane hakkab seiklema Rootsisis ja kui järgneb romaani lõpus Sig-tuna hävitamine. Alguses ei saanud ma kuidagi võtta kujutatavat usutatavana, kuna ju autor kirjeldab Saaremaa ülikute elu-olu ja saarlastest viikingite mere-retki enamasti puht fantaasia järgi, sest ajaloolisi andmeid on kõige selle kauge aja kohta äärmiselt vähe. Hiljem unustasin tõelisuse otsimise teose põnevuse tõttu ära. Kui aga nüüd tagant järele mõtlen romaanile, jääb ikkagi mulje, et Mälk seekordse romaaniga loorberipärja väärt pole. Teoses on ilmingimata palju ebausutatavat ja seiklusromaanile sarnlevat. Aga noorsoole lugemiseks, kellel pole veel ajaloolist kriteeriumi, peaks see raamat väga hästi kõlbama. Ka tohiks romaani stiiliga rahule jääda.

Aukartusega asusin lugema veel Leida Kibuvits'a 212-leheküljelist pikemat jutustist „Kass arvab, et...”, mida kaunistavad autori enda õnnestunud illustratsioonid. Sellest raamatust ma ei pettunud. Kõneldagu Kibuvits'ast mistahes, minu lemmikuks jääb ta ikka. Teos koosneb pisilugudest, milles jutustatakse, kuidas hulkuv kass külastab kord üht, kord teist perekonda ja elamut ja kuidas kass võtab arvustustele alla iga perekonna elu ja üldse inimese oma kirgedega ja pahedega. Psühholoogiliselt ja elu tähelepanekult on see teos üpris huvitav, ja kui sinna juurde arvata ka Kibuvits'a hoolikas ja viimisteldud stiil, siis ei oska teoselt küll enam midagi soovida.

Magussöögina sirvisin lõppeks Marie Under'i, kunstnik H. Mugasto poolt maitsekalt illustreeritud 365-leheküljelist luuletuste-antoloogiat „Ja liha sai sõnaks”. Sellesse koguteosesse on

koondatud M. Under'i laulude paremik, mille väärtuse kohta on juba aianu heakskiitve otsus tehtud, ja minagi — arusaadav — ei saa ega tohi raamatuse paigutatud laulude suhtes teisel arvamusel olla. Pikk ja põhjalik sissejuhatus on prof. A. Oras'elt.

K. Raud.

Kooli elu.

T. T. G. vilistlaste pidu

oli 7. II 36 kell ½8 õht. T. T. G. koolisaalis. Peole oli kogunenud suurel arvul vilistlasi, õpetajaid, kooliõpilasi ja palju teisi külalisi. Kava oli väga hästi koostatud ja mitmekesine, kus võis nautida muusikat, laulu ja tantsu. Vilistlastist esinesid: V. Otsus-Arbi, O. Mladov-Andrejev, M. Suits, T. Birkental, H. Hansson, L. Lesta; külalised — hrad U. Väljaots, E. Turgan, V. Tilting ja V. Hiir. Vil. P. Reinbaum-Lindenau tantsustuudiost esinesid T. T. G. ja T. T. K. õpilased A. Oru, L. Sastok ja H. Ploom. Et kava rahuldaks kõiki peokülalisi, pole kahtlust, sest juba nimed Otsus-Arbi, Turgan, Tilting garanteerisid selle. Tantsuks mängis T. P. G. jazz-band. Pidu lõppes kell 1 ülevas meeleolus.

T. T. K. ja T. P. K. abiturientide ühine teeõhtu 13. II 36.

Tartu Poeglastekeskooli abiturientide algatusel toimus 13. veeb. kell 18 ühine teeõhtu Tartu Tütarlastekeskooli abiturientidega T. T. G. saalis. Õhtust võttis osa ligi 80 õpilast. Dir. J. Adamson'i avasõnale järgnes ühine teelaud, kus sõlmiti vastastiku tutvusi. Ettekandeid oli mõlemailt poolt, mis vaheldusid tantsuga. Tantsuks mängis T. P. K. jazz-band. Meeleolukas koosviibimine kestis kuni ½23-ni.

Üleriigilistel abiturientide kirjandite-võistlustel

Tallinnas käisid Tartu Tütarlastegümnaasiumi lõppklassidest Linda Ivanson (Va) ja Helvi Kullam (Vb).